

ROMOWIE

W POLSCE I W EUROPIE

Od dyskryminacji do tolerancji

Redakcja naukowa:

Adam Bartosz, Piotr Borek, Bogusław Gryszkiewicz

 **Wydawnictwo
Edukacyjne**

ROMOWIE

W POLSCE I W EUROPIE

ROMOWIE

W POLSCE I W EUROPIE

Od dyskryminacji do tolerancji

Redakcja naukowa:

Adam Bartosz, Piotr Borek, Bogusław Gryszkiewicz

Kraków 2015

Wydawnictwo
Edukacyjne

SERIA KULTURA I SPOŁECZEŃSTWO

**Książka dofinansowana przez Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie**

Redaktor merytoryczny serii: prof. dr hab. Agnieszka Ogonowska

Recenzent: prof. dr hab. Dariusz Rott (Uniwersytet Śląski)

Redakcja: Iwona Dudzińska

Korekta: Anna Piechota

Projekt okładki: Mateusz Nizianty

Wykorzystane ilustracje: ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Tarnowie

© Copyright by Wydawnictwo Edukacyjne

© Copyright by Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

© Copyright by Adam Bartosz, Piotr Borek & Bogusław Gryszkiewicz

ISBN 978-83-65669-92-6

Opracowanie typograficzne: Mateusz Nizianty

Wydawnictwo Edukacyjne

Kraków, ul. Wielkotymowska 35

www.we.pl | handel@we.pl | 12 638 00 50

Spis treści

Wstęp	7
Studia	
1 <i>Agnieszka Ogonowska</i> Cygan a Rom – antycyganizm i wrogie stereotypizacje	11
2 <i>Piotr Borek</i> Jerzego Ficowskiego badania nad tożsamością etniczną Romów w Polsce	21
3 <i>Agata Fedczyszyn</i> „Cygan jest piękny jak czort”, czyli filmowa wizja Romów Tony’ego Gatlifa	31
4 <i>Bogusław Gryszkiewicz</i> Cygan z różna. O mechanizmach odczłowieczenia w dowcipie antyromskim	41
5 <i>Marek Karwala</i> „Gorzko mi na tym świecie” – o liryce Izoldy Kwiek	63
6 <i>Anna G. Piotrowska</i> Miłość cygańska w muzyce – kreacja artystyczna czy poszukiwanie wzoru idealnego?	75
7 <i>Sławomir Kaprański</i> Polskie publikacje i działania upamiętniające zagładę Romów – w kontekście międzynarodowym	95
8 <i>Dawid Jędrzejak</i> Edukacja romska na Słowacji (w ramach rządowych programów)	117
9 <i>Elżbieta Mirga-Wójtowicz</i> Romowie w Polsce: wyzwania – integracja na poziomie lokalnym na przykładzie Małopolski	129
10 <i>Monika Szewczyk</i> Asystent zatrudnienia wspieranego jako nowe narzędzie aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	137
11 <i>Olgięrd Konieczny, Kinga Nowakowska</i> Staże jako narzędzie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych pochodzenia romskiego	153

12	<i>Marcin Szewczyk</i> Unijne Ramy i polska strategia integracji Romów – sposób zgodności _____	193
13	<i>Magdalena Stoch</i> O sposobach włączania problematyki antydyskryminacyjnej do nurtu edukacji formalnej _____	211
Przeglądy i omówienia		
14	<i>Alicja Jarzębska</i> Romantyczna wizja postaci Cygana w twórczości muzycznej XIX i pierwszej połowy XX wieku w ujęciu Anny G. Piotrowskiej _____	225
15	<i>Monika Pasek</i> „Historia żyje pamięcią” Farby wodne Lidii Ostałowskiej _____	233
16	<i>Klaudia Smaza</i> <i>Biedni Romowie, źli Cyganie. Stereotypy i rzeczywistość</i> _____	239
17	<i>Aleksandra Starowicz</i> Z nowszych badań romologicznych w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie _____	245
18	<i>Anna Hajduk</i> „Studia Romologica” 7/2014 _____	251
19	<i>Elżbieta M. Mach</i> Dokąd zmierzamy – Romowie w XXI wieku. Sprawozdanie z konferencji __	257
20	<i>Alicja Wielgus</i> „Nie bój się Cygana”. Spotkanie z Adamem Bartoszem _____	261

Wstęp

Oddawany do rąk Czytelników tom studiów o tematyce romskiej stanowi kontynuację kilkutomowego przedsięwzięcia naukowego zainicjowanego krakowską publikacją z roku 2007 (*Romowie w Polsce i Europie* pod redakcją Piotra Borka). Do tej pory ukazały się cztery tomy monografii zbiorowych, których autorzy należą do stosunkowo nielicznego gremium polskich badaczy zajmujących się tematem mniejszości romskiej w Polsce oraz innych państwach Europy. Trzeba w tym miejscu nadmienić, że większość uczonych współpracuje na stałe przy realizacji podyplomowych studiów *Romowie w Polsce – historia, prawo, kultura, stereotypy etniczne* (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie). Profilowi dydaktycznemu towarzyszy refleksja naukowa mająca na celu pogłębioną analizę przyczyn negatywnego stereotypu Roma, jaki krystalizował się w Polsce od kilku stuleci. Mamy nadzieję, że komparatystyczne rozprawy – napisane przez badaczy reprezentujących różnorodne dziedziny humanistyki (kulturoznawcy, literaturoznawcy, etnografowie, socjolodzy, historycy sztuki itd.) – przyczynią się do przełamywania uprzedzeń etnicznych oraz wszelkich przejawów dyskryminacji.

W książce pomieszczono rozprawy o charakterze ogólnym oraz studia analityczne skupiające uwagę na szczegółowych (niekiedy praktycznych) zagadnieniach i problemach, z jakimi boryka się mniejszość romska. Ujęciu diachronicznemu towarzyszy namysł nad strategiami działalności instytucji europejskich i polskich, mających na celu zachowanie tożsamości narodowej etnosu romskiego. Żywimy nadzieję, że Czytelnicy – zarówno ci, dla których tematyka romska stanowi przedmiot badań oraz kompetencji, jak i ci zainteresowani fenomenem cygańskiej kultury – zyskają rzetelną informację o meandrach współegzystencji polsko-romskiej na przestrzeni wieków. Liczymy, że książka zainteresuje również samych Romów – głównych bohaterów tego wieloautorskiego przedsięwzięcia.

Piotr Borek

Aby przeczytać dalej...

Zapraszamy do księgarni!